

Friluftsrådenes Landsforbund

Lærende nettverk i friluft

- en veileder -

1. utgave
23. nov 2007

Innhold

Om Læring i friluft	3
Bakgrunn	3
Mål med <i>Læring i friluft</i>	3
Fire hovedbegrunnelser	3
Virkemidler/ tiltak	4
Lærende nettverk i friluft	4
Mål	4
Prinsipper for Lærende nettverk i friluft	5
Barnehagenes/ skolenes/ SFOenes forutsetninger for å delta	5
Ressursgruppa – deltagere og rolle	5
Nettverkslederens rolle	6
Innhold på nettverkssamlingene	6
Arbeid mellom nettverkssamlingene	6

Om Læring i friluft

Bakgrunn

Læring i friluft er friluftsrådernes og FLs felles opplegg for uteaktivitet i barnehagen, grunnskolen og SFO basert på idépermene *Læring i friluft* (2006) og *Fritid i friluft* (2003). Idépermen *Læring i friluft* er utvikla gjennom et bredt samarbeid fra 1999 mellom 8 friluftsråd og FL og bygger på at ideer til praktiske uteaktiviteter (fortrinnsvis i naturmiljø) er relatert til kompetansemål i læreplanen i de fleste fag og for alle klassetrinn. Idépermen ble revidert og tilpasset den nye læreplanen i *Kunnskapsløftet* i 2006. Idépermen *Fritid i friluft* er primært beregna på skolefritidsordninger, men passer ypperlig for barnehager, idrettsskoler, alle organisasjoner med uteaktivitet for barn og i familiesammenheng.

Mål med *Læring i friluft*

Friluftsrådene og FL skal arbeide for styrking av det allmenne friluftslivet. Informasjon, aktivitetstiltak og stimulering til friluftsliv har blitt en stadig viktigere del av friluftsrådernes arbeid. For å nå alle slags barn og unge er friluftsrådernes arbeid i hovedsak rettet mot grunnskolen, men barnehage og SFO er også viktige som målgrupper. Som en forenkling videre i veilederen brukes ofte bare "skole", selv om det i hovedsak menes barnehage, grunnskole og skolefritidsordning.

Friluftsrådernes hovedmål med *Læring i friluft* er *mer og bedre uteaktivitet i barnehage, grunnskole og skolefritidsordning.*

Fire hovedbegrunnelser

Virkelighetsnær læringsarena

I den nye læreplanen i *Kunnskapsløftet* er arbeidsmåter og struktur i fagene ikke beskrevet på tilsvarende vis som i L 97. Fagplanene i den nye læreplanen er mindre omfattende og mindre detaljert beskrevet. Mens målene er gitt, er det skoleeiers rett og plikt å finne den beste veien fram til målene. Denne veien må omfatte både valg av metode og valg av lærested. Tradisjonell undervisning med abstrakte læremidler i klasserom bør ikke være den eneste veien til målene.

Friluftsliv som emne har sin plass innenfor kroppsøvningsfaget der elevene skal tilegne seg kunnskaper, ferdigheter og holdninger innen friluftsliv. Men *Læring i friluft* favner langt videre enn dette. *Læring i friluft* bygger på det pedagogiske prinsippet at barn og unge får en større forståelse ved å lære "om virkeligheten i virkeligheten" og idépermen *Læring i friluft* er derfor systematisk bygd opp slik at alle aktivitetsforslag er relatert til kompetansemål i *Kunnskapsløftet*. Det er også naturlig å se uteaktiviteten i en naturlig sammenheng med det som skjer inne; planlegging, bearbeiding og sette inn i en større sammenheng.

Fysisk aktivitet

Helsemyndighetene anbefaler utelek eller annen fysisk aktivitet minimum 60 minutter per dag. Undersøkelser viser at en stor andel av barn og unge er inaktive i forhold til denne anbefalingen. Skolen har en unik mulighet til å nå alle. Gjennom *Læring i friluft* blir den fysiske aktiviteten en naturlig del av skolehverdagen, men intensiteten vil selvfølgelig variere med oppgavene.

Naturopplevelse og miljøbevissthet

Læring i friluft bygger på at mange gode naturopplevelser i barndommen gir tilhørighet til naturen, en økt forståelse for samspillet mellom natur og mennesket og et ønske om å ta vare på naturen. Dette kan skje gjennom å velge innholdsrike naturmiljø for aktivitetene, ta seg tid til å sanse og kommentere kvaliteter og ved tilrettelegging av oppholds- og rasteplasser som elevene får et forhold til.

Sosialt miljø og læringsmiljø

Læring i friluft gir nye og andre sosiale relasjoner enn klasseromslæring. Det gjelder både mellom elever og mellom elever og lærer. For noen elever kan uteaktiviteten gi andre mestringsopplevelser som ikke kan oppleves inne. Ved variert bruk av naturen som klasserom og en lærer som har syn for alle elevenes kvaliteter, kan det legges til rette for gode opplevelser for alle. Variasjonen og den fysiske aktiviteten som *Læring i friluft* innebærer, kan også bidra til at elevene i større grad ser relevansen i innedelen av læringen og er mer opplagte og konsentrerte.

Virkemidler/ tiltak

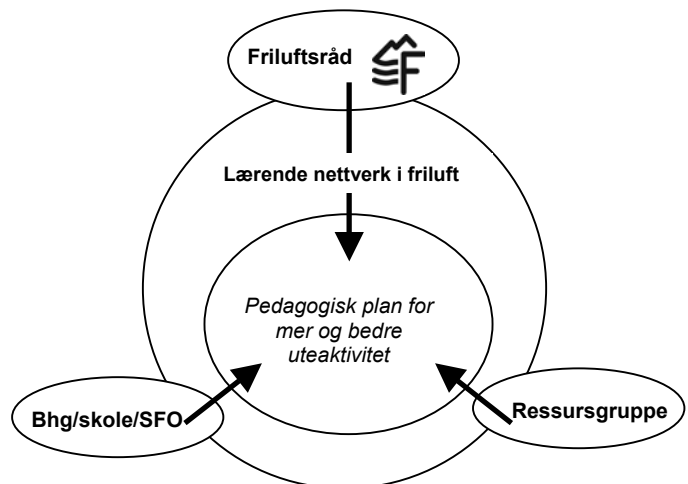
Vårt mål er at læring i friluft skal bli en naturlig del av skolehverdagen i norsk skole; at skolene har lokalisert og tar i bruk læringssteder i skolens nærmiljø som kan gi relevant og virkelighetsnær læring. I tillegg til hovedstrategien med kurs for lærere, tilbyr friluftsrådene:

- ✓ Aktivitetsdager/ klasseveiledning for skoleklasser, gjerne parallelt med veiledning overfor lærere
- ✓ Rådgivning om egnede områder til uteskole og tips om tilrettelegging av uteområder
- ✓ *Naturskole*: Konkrete læringsaktiviteter tilpasset et spesielt friluftsområde
- ✓ Salg av idépermer og tips om aktiviteter

I tillegg til disse etablerte tiltakene, innarbeides nå *Lærende nettverk i friluft*.

Lærende nettverk i friluft

Lærende nettverk i friluft er et initiativ for å etablere nettverk som et virkemiddel for kompetanseheving og kunnskapsdeling. *Lærende nettverk i friluft* skal være lærende i den forstand at de skal skape dialog, erfaringsutveksling og refleksjon som grunnlag for endring av egen praksis. Initiativet er tatt av Polarsirkelen Friluftsråd som i 2007 startet arbeidet i nært samarbeid med Høgskolen i Nesna, men *lærende nettverk* er allerede et innarbeidet begrep på en arbeidsmetode for å jobbe i et nettverk med et mildt press om endring av skolens praksis.

Mål

Lærende nettverk i friluft settes i gang av friluftsrådene og FL som et virkemiddel i satsingen *Læring i friluft* for å bidra til *mer og bedre uteaktivitet i skolen*.

Målet med *Lærende nettverk i friluft* er at barnehager/ grunnskoler/ SFO skal utvikle en pedagogisk plan for mer og bedre uteaktivitet.

Prinsipper for Lærende nettverk i friluft

- ✓ Innholdet i nettverkene skal defineres av nettverkene selv, men ta utgangspunkt i hovedmålet for *Lærende nettverk i friluft*. Nettverksarbeidet gir dermed rom for lokale tilpasninger, variasjoner og avgrensninger. Hvert nettverk må avklare og prioritere sine tema og definere realistiske delmål for sitt nettverksarbeid.
- ✓ Nettverkene skal bestå av barnehager/ grunnskoler/ SFO, friluftsråd og en ressursgruppe (se egne avsnitt for hvilke roller de enkelte kan ha).
- ✓ Nettverket ledes av en person fra et friluftsråd.
- ✓ På nettverkssamlingene skal representantene fra barnehage/ grunnskole/ SFO (1-2 ansatte) og nettverkslederen fra friluftsrådet møtes. I tillegg kan medlemmer fra ressursgruppa delta etter nærmere avtale.
- ✓ Det gjennomføres nettverkssamling minst 2 ganger i året (bør avhenge av hvor god kommunikasjon det legges opp til mellom samlingene).
- ✓ På nettverkssamlingene formidler man kunnskap til hverandre, det gis faglig påfyll og man finner felles utfordringer og mål (se eget avsnitt om innhold på nettverkssamlingene).
- ✓ Hver deltagende barnehage/ skole/ SFO får besøk av nettverkslederen fra friluftsrådet minst en gang hvert år.
- ✓ Deltagerne i nettverket må finne en hensiktsmessig måte å opprettholde god kontakt mellom nettverkssamlingene (for eksempel Moodle)
- ✓ Nettverksarbeidet skal gå over minimum 2 år. Intensjonen er at institusjonseierne deretter bør bidra til at nettverkene opprettholder kontakten og arbeidet.

Barnehagens/ skolens/ SFOenes forutsetninger for å delta

(For enkelthetsskyld benyttes ”skole” som forkortelse for barnehage/ skole/ SFO)

- ✓ Nettverksarbeidet skal inngå som en del av skolens totale arbeid med kvalitetsutvikling, forankres i skolens pedagogiske plattform og tilpasses lokale forhold på andre måter. Skolens ledelse har dermed et klart medansvar for at nettverkene har framdrift og faglig innhold.
- ✓ Hver skole må lage en enkel handlingsplan og iverksette denne (hvem som skal gjøre hva og når på skolene).
- ✓ Deltagende skoler må prioritere å delta på nettverkssamlingene. Det skal oppnevnes to (2) ansatte der minimum én stiller på nettverkssamlingene (det er en fordel om minst én av disse er fast ansatt).
- ✓ Deltagelsen i nettverket må diskuteres i FAU og på foreldremøter.
- ✓ Skolen må selv finansiere deltagelsen på nettverksmøtene.

Ressursgruppa – deltagere og rolle

- ✓ Ressursgruppa bør bestå av friluftsansjoner, lærerutdanningsinstitusjoner/ høyskoler, fylkesmannen (avdeling for utdanning og familie), fylkeskommunen, kommunale etater og/ eller andre som kan bidra med kompetanse eller ha glede av erfaringer fra nettverksarbeidet.
- ✓ Medlemmer fra ressursgruppa kan delta på nettverkssamlinger etter nærmere avtale, enten av egen interesse eller for å bidra med faglig påfyll.

Nettverkslederens rolle

Nettverkene går ikke av seg selv – de må ha utfordringer, stimulans, støtte, møteplasser, veiledning og faglig påfyll. Det er nettverkslederens ansvar at dette ivaretas.

Nettverkslederen fra friluftsrådet skal:

- ✓ Organisere og lede nettverksarbeidet og samlingene.
- ✓ Besøke barnehagene/ skolene/ SFOene minst en gang i året.
- ✓ Være veileder, rådgiver og samtalepart via e-post, telefon og besøk og om mulig drive egen nettplattform for nettverket (for eksempel Moodle).
- ✓ Formidle hva som skjer til ressursgruppa og til media, i rapporter etc.
- ✓ Ha økonomiansvaret.

Innhold på nettverkssamlingene

Det er viktig at deltagerne blir kjent med hverandre og med institusjonene og deres ståsted og utfordringer. I tillegg må det bli enighet om en hensiktsmessig måte å holde kontakt mellom samlingene (e-post, telefon og for eksempel Moodle).

Det må utarbeides felles mål med arbeidet i nettverket ut fra nettverksarbeidets hovedmål om pedagogisk plan for uteaktiviteten. Dette er viktig for at nettverket ikke bare skal bli et diskusjonsforum. Et eksempel kan være å kartlegge nærområdene, mål i kunnskapsløftet og relevante aktiviteter og se dette i sammen med organisering av skolehverdagen (Stedsbasert læring). For ideer se <http://www.uterin.salten.no/Pages/stedsbasert.html>. Planen bør også inneholde en kompetansehevingsplan (hva institusjonen har av kompetanse og hva den trenger mer kompetanse på).

Videre bør man på samlingene:

- ✓ Sette delmål som barnehagene/ skolene/ SFOene skal jobbe med fram til neste samling.
- ✓ Gi statusrapporter for arbeidet på hver skole.
- ✓ Diskutere skolenes utfordringer og i fellesskap finne løsninger.
- ✓ Få faglig påfyll fra ressursgruppa og eksterne.

Arbeid mellom nettverkssamlingene

- ✓ Barnehagene/ skolene/ SFOene arbeider for å nå delmålene.
- ✓ Nettverkslederen holder løpende kontakt med de deltagende skolene gjennom e-post, telefon og med eventuelle besøk.
- ✓ Friluftsrådet og eventuelt andre i ressursgruppa bidrar med lærerkurs og klasseveiledning/ aktivitetsdager.
- ✓ De deltagende skolene holder kontakt på avtalt måte.